

เย้ยมัจจุราช

โดย หลวงตาแพรวเยื่อไม้

จัดพิมพ์โดย ธรรมสภา

บรรยายเรื่องนี้เกิดขึ้นที่นครกบิลพัสดุ์ ปราธมเหตุพระเจ้าสุทโธทนะ พุทธบิดาทรง
ปริดาปราโมทย์เมื่อพระโอรสสถิตตะกีนสู่พระบุรี ตลอดเวลาที่พระโอรสจากไป
พระทัยของพระองค์วุ่นวายอยู่ด้วยความอาวรณณ์ถวิล ไม่เคยทรงพระเกษมสำราญเลย

ฉะนั้น จึงทรงปริดาปราโมทย์นักหนา เมื่อทรงทอดพระเนตรเห็นพระโอรสซึ่งประทับ
ยืนอยู่บนแพขนาน จากฝั่งโรหิณีฟากโน้น เคลื่อนใกล้เข้ามาพลงหันไปตรัสกับบรรดา
พระญาติ และราชบริพารด้วยพระสุรเสียงแจ่มใสว่า

สุทโธทนะ “การกลับมาของเขา มีความหมายแก่ดวงใจข้าแสดเหมือนดังพายุแห่งความสุขได้
พัดกระพือ ไล่หมู่เมฆบนน่านฟ้า ที่บัดบังเทพจันทรหรือดวงสุริย์มาชั่วคราวนาน เป็น

โอกาสของจันทะและสุริยะจะได้เปล่งแสงกระจ่างหล้าเมฆหมอกนั้นคือทุกข์ฉิบของข้า
สุริยันจันทรา นั่นคือดวงใจของข้า...อา ! ไม่เสียเวลาเลยที่ข้าหวังในการคอย”

บรรยาย ดวงพระทัยของเหล่าศากยราชญาติประยูรและหัวใจของประชาณิกกร ก็คง
เดียวกับจอมบดินทร์ปิ่นสักกะพักตร์อัมเอบ และอาบชุ่มด้วยเวทสุขสหัสสมพุ ราวกะพระ
พิรุณโบกขรพรรษได้หลังซู่ซ่าลงมาจากวิมานเมฆ ดวงใจทั้งกบิลพัสดุ์ ได้รับการปลอบ
ขวัญอย่างสมค่าสมกับเศร้ากำสรดมานั้นนานพระพุทธรเจ้าถูกนำเสด็จไปประทับที่
อุทยานนิโครธ เมื่อมีโอกาสพระเจ้าสุทโธทนะเคลื่อนองค์เข้าไปใกล้พระโอรัสแล้ว ตรัส
ว่า

สุทโธทนะ “ลูกเอ๋ย...! บ่อยครั้งเหลือเกิน ที่พ่อได้ข่าวทั้งในความตื่นและความฝัน ว่าลูก
ไม่ได้รับความสำเร็จ เพราะความตายเข้ามาตัดรอนตอนโอกาสของลูกเสียก่อน เขา
เปลี่ยนหน้ากันเข้ามาเสนอข่าวแก่พ่อ ฐานะเป็นพ่อค้าวานิชบ้าง ชาวไพร่บ้าง เป็นเทพ
เจ้ามาบ้าง แต่ทุกครั้งและทุกคน ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือจากพ่อเลย เพราะพ่อมั่นใจในลูก
ของพ่อบ้าง

แม้ลูกจะได้เคยทำให้พ่อผิดหวังในเรื่องการครองราชย์ก็ตาม แต่พ่อก็คิดว่าบางทีความ
ชราจะทำให้หัวใจพ่อ ไม่แจ่มใสพอที่จะมองเห็น คุณค่าของชีวิตได้เท่าเทียมกับสายตา
ของคนหนุ่มเช่นลูกเหตุนี้พ่อจึง ไม่เคยสิ้นหวังในลูกเลย พ่อมั่นใจว่า ไม่มีมารตนใด
ดอกที่จะมาตัดรอนความเป็นอัจฉริยะของลูกได้ เพราะพ่อรู้ว่า ลูกมีความเข้มแข็ง ที่
เหนือกว่าความพยายามของปวงมาร และบัดนี้ จริงไหมละ ? อา...! พ่อกำลังคิดถูก ลูก
ไม่เคยทำให้พ่อคิดอะไรผิดเลย...ลูกที่ดี ทำให้หัวใจพ่อแม่มีเหตุผลเสมอ”

พระพุทธรเจ้า “มหาบพิตร ไซ้ว่าพระองค์จะมีความมั่นพระทัยในตถาคต ผู้โอรัสแต่
เฉพาะบัดนี้ก็หาไม่ แม้ในกาลก่อนพระองค์ก็ทรงเป็นเช่นนี้”

สุทโธทนะ “เรื่องเคยมีมาแล้วหรือลูกเอ๋ย ?”

พระพุทธรเจ้า “เป็นเช่นนั้น มหาบพิตร”

สุทโธทนะ “หากเห็นว่าเป็นประโยชน์แล้ว พุทธเถิดลูก”

พระพุทธเจ้า “ถ้าเช่นนั้นขอเชิญพระองค์ดับ”

(คนตรี)

บรรยาย หมู่บ้านนั้น เรียกกันว่า ธรรมपालคาม เหตุที่ได้ชื่อตำบลอย่างนี้ก็เพราะถือเอาตามนามของนายบ้าน ซึ่งมีชื่อว่ามหาธรรมบาล และเหตุที่นายบ้านได้ชื่ออย่างนี้ ก็เพราะนายบ้านผู้นี้ปกครองคนในตำบลนี้ด้วยธรรมะ

ธรรมपालคาม ควรจะเป็นหมู่บ้านตัวอย่างตามอุดมคติของนักปกครองทีเดียว เพราะมีความสงบสุขอย่างยากที่จะหาจากชุมชนอื่นๆ ใบหน้าของทุกคนเป็นใบหน้าที่แจ่มใสสดชื่น ทุกคนมีพลานามัยแข็งแรง และไม่มีอาชญากรรมและทุณกรรมที่น่าบัดสี (หากหนังสือพิมพ์มีเรื่องที่ปรากฏเป็นข่าว ก็มีแต่เรื่องที่เป็นมงคลควรรู้เห็นเท่านั้น) ไม่เหมือน น.ส.พ. ทุกวันนี้

นายบ้านมีภรรยาที่น่ารัก มีเพียงแต่รูปกายเท่านั้น, น้ำใจก็งามสมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติของแม่บ้านอีกด้วย และภรรยาผู้นี้แหละ ให้กำเนิดบุตรขึ้นคนหนึ่ง หากมีภรรยาจะเป็นดวงใจมิ่งขวัญของกันและกัน แต่ลูกคนเดียวนี้ก็เป็न्दวงตาของเขาทั้งสอง และเขาตั้งนามบุตรว่า ธรรมบาลกุมาร อีกนั่นแหละ อย่างไรก็ตามธรรมบาลกุมารผู้นี้ก็ได้เจริญวัยขึ้นมา ภายใต้อ้อมกอดของคุณธรรมจริงๆ จนกระทั่งอายุย่างเข้าสู่วัยควรจะศึกษาวิทยาการ สองสามีภรรยาก็ปรารถแก่กันและกัน

มหาธรรมบาล “มัทนา บัดนี้ชีวิตและความรักของเราก็มีผลสมบูรณ์แล้ว แต่หน้าที่ของเรายังหาสมบูรณ์ไม่”

มัทนา “ข้าแต่ นาย ฉันฟังท่านยังไม่เข้าใจนะเจ้าคะ โปรดอธิบายหน่อยซิ...!”

มหาธรรมบาล “ที่ว่าชีวิต...ความรักของเราสมบูรณ์ก็คือว่า ความรักของเรามีพยานและ

สายใยที่จะผูกพันเรามีให้ทอดทิ้งกัน เหมือนดังความวิตกกังวลในใจของคนที่ไม่มีบุตร และก๊ิบบุตรนี้แหละมาทำให้ความเป็นชายความเป็นหญิงของเราทั้งสองสมบูรณ์อย่างแท้จริง ก็คือฉันได้เป็นพ่อ เธอได้เป็นแม่ไงล่ะจ๊ะ”

มัทนา “อ้อ...ฉันเข้าใจแล้วเจ้าคะ ที่แท้ก็ (ให้มีสำเนียงเหนียมอาย) ไม่เบื่อบ้างหรือคะ จนลูกโตจะเป็นหนุ่มแล้ว”

มหาธรรมบาล “(หัวเราะ) ก็ไม่เห็นจะน่าอายอะไรนี่เธอ จะเก่าหรือจะใหม่ ถ้อยคำอ่อนหวานมีเหตุมีผลนั้นใช้ได้ทุกกาลสมัย มีคนอีกมากมายที่ละเลยในเรื่องนี้ จะอ่อนจะหวานยกย่องกันก็เมื่อเวลาวันแรกรักกันเท่านั้น พอรักสมหวังก็เลิกอ่อนหวานใช้แต่ถ้อยคำกระด้างหยาบคาย ลูกเต็มบ้านหลานเต็มเรือน ต้องฟังคำหยาบๆ คายๆ ของมารดาบิดา แล้วก็ถอนใจที่ไม่ดีขึ้น ทำไมเดี๋ยวนี้ เธอเบื่อกำเริบของฉันเสียแล้วหรือ มึงขวัญของฉัน”

มัทนา “อู๊ย...ฟังเข้าซี ฉันจะตายแล้ว (หัวเราะ) คำเริบเป็นคำที่ไม่ได้เกิดจากความสุจริตใจผู้พูดหวังผลกำไรในผู้ฟัง จึงเฝ้าแสกคำไพเราะให้ใจลอย หญิงเราน่ะเสียหายมาเพราะคำเริบนี้มานานักแล้ว... เพราะเพลินหูนะซีจึงต้องเสียใจ พอรู้ว่าเสียหายก็หมดโอกาสจะกลับตัว เสียใจยังไม่ช้าเท่าเสียตัวนะเจ้าคะ”

มหาธรรมบาล “แต่ที่พี่กล่าวถึงนี้มีได้เกี่ยวด้วยเล่ห์กลดอกนะ เพราะเรามีสิ่งจำเป็นที่จะต้องเกี่ยวกันไว้รักกันไว้ มิใช่เพื่อความสุขของเราเท่านั้น แต่เพื่อลูก”

มัทนา “อ้อ...นี่เกี่ยวเมียเพื่อลูกหรือเจ้าคะ ?”

มหาธรรมบาล “ใช่แล้วที่รัก พี่ต้องการให้ลูกได้ยินถ้อยคำของเรา ซึ่งล้วนแต่สุนทรอ่อนหวาน จะได้เป็นทางปลูกฝังนิสัยทางวาจาแก่ลูกในกาลต่อไป เพราะหน้าที่ของเราที่จะปฏิบัติต่อลูกนั้น มันละเอียดประณีตยิ่งนัก”

มัทนา “ทำไม ก็หน้าที่ของบิดามารดาให้เกิดมาได้ฉันนั้น ยังไม่สมบูรณ์อีกหรือเจ้าคะ ?”

มหากรรมบาล “โอ ! นั้นมันหยาบและง่ายเกินไปสำหรับมนุษย์ วิสัยมนุษย์นั้นมิใช่จะวัดความเจริญแต่ทางรูปกายอย่างเดียว ต้องวัดความเจริญทางด้านนิสัยใจคออีกด้วย ฉะนั้น การให้กำเนิดทางกายจึงนับว่าเป็นการทำหน้าที่ได้เพียงแต่เริ่มต้นเท่านั้น หน้าที่ต่อไปของเราผู้เป็นพ่อคนแม่คนจะต้องคอยแนะนำ ปลุกฝังคุณธรรมให้จิตใจของลูกเจริญด้วยคุณสมบัติอีกด้วย”

มัทนา “เราจะทำอะไรอีกเจ้าคะ ทุกวันนี้เราก็ก็นำสั่งสอนอยู่แล้ว”

มหากรรมบาล “มันยังไม่เป็นการเพียงพอที่รัก เพียงแต่เราสองคนเกิดมาก็อยู่แต่ในหมู่บ้าน อย่างจะได้รู้ได้เห็นอะไรก็แต่ในหมู่บ้าน แต่โลกที่ลูกของเราจะอยู่นั้น มันมิใช่จะแคบเพียงบริเวณหมู่บ้านธรรมดาสามัญเท่านั้น ฉะนั้นเราควรจะได้ส่งลูกไปศึกษาหาความรู้ ความฉลาดในถิ่นที่เขานิยมกัน”

มัทนา “ที่ไหนเล่าเจ้าคะ ?”

มหากรรมบาล “มหานครดักกสิลา”

มัทนา “(ทำเสียงตกใจ) ดักกสิลา อู๊ย ตายแล้วไม่ได้ดอกเจ้าคะ ไฉนท่านจึงดำริเป็นการทารุณโหดร้ายแก่ลูกเช่นนั้น ลูกเรายังเล็กและเรายังไม่เคยจากกันแล้วใครจะคอยช่วยเหลือแก่จะกินอย่างไร จะนอนอย่างไร ลูกจะไปลำบาก โอ้อันทนให้ลูกจากไปไม่ได้แน่ๆ”

มหากรรมบาล “อย่ารักลูกในทางผิด อย่าหลงเก็บลูกไว้กับความโง่และอ่อนแอ มีพ่อแม่มากมายที่ต้องรับความขมขื่น เพราะรักลูกด้วยวิธีที่ไม่ฉลาดทะนุถนอมลูกจนเกินควรไม่ให้โอกาสลูกได้ใช้ความสามารถหรือสติปัญญา เช่น มีพี่เลี้ยง พี่ ป้า ตา ยาย พระนอเอาใจ จะเหยียดมือเหยียดเท้าออกแรงเหวี่ยงเหวี่ยงเล็กน้อยก็เฝ้ารำพันสงสารลูกสมเพทหลาน จึงกระทำเสียเองไม่ยอมให้ลูกได้ออกเรี่ยวแรงและใช้มันสมอง

ในที่สุดเมื่อพลัดพรากจากกันไป เพราะเหตุที่ไม่อาจรักคอยพะเน้าพะนอไปตลอดคำฟ้า
ได้ เเคราะห์ร้ายก็ตกอยู่แก่ลูกหลาน มีมือก็เหมือนไม่มี มีสมองก็เหมือนไม่มี ทำอะไร
ไม่ได้ คิดอะไรเองไม่เป็น ต้องมีชีวิตอยู่ในโลกเหมือนคนพิการ เป็นง่อยทั้งๆ ที่ร่างกาย
สมบูรณ์ นี่คือผลของความรักของผู้ใหญ่ ที่หลับหูหลับตารักลูกรักหลาน คำโบราณท่าน
ที่ว่าไว้ว่า บิดามารดาที่ไม่ให้การศึกษาแก่บุตรได้ชื่อว่าเป็นโจรปล้นอนาคตของบุตร เธอ
ต้องการเป็นแม่ที่ปล้นลูกตัวเองหรือ ?”

มัทนา “ฉันคิดว่า ลูกเราไม่เห็นจะต้องฉลาดเลิศลอยไปถึงไหน เพราะทรัพย์สินสมบัติที่เรา
สั่งสมไว้นี้ก็พอที่จะทำให้ลูกมีความสุขไปจนตาย เหตุนี้ฉันจึงไม่เคยคิดที่จะให้ลูกจาก
ไปไหน เพราะเราไม่เคยจากกัน จะดีจะเลวจะโง่ฉลาดอย่างไรก็ขอให้ดีเลวโง่ฉลาดอยู่
ใกล้แม่เถิด เท่านั้นก็พอแล้ว”

มหาธรรมบาล “ข้อนั้นฉันเองก็เห็นใจ ใช่ว่าฉันจะสุขนักเมื่อไรที่ลูกมาจากไกล แต่
ความสำนึกของพ่อทำให้ฉันต้องข่มใจ และอยากจะขอร้องให้เธอกระทำเช่นนี้ด้วย”

มัทนา “สุดที่จะหักจะห้ามนะเจ้าคะ”

มหาธรรมบาล “แต่ก็ไม่เกินวิสัยที่จะหักจะห้ามมิใช่หรือ? เลี่ยงลูกจะให้เข้มแข็งก็อย่า
แสดงความอ่อนแอให้ลูกเห็นซึ่รัก จริงอยู่สมบัติเรามีมากแต่สมบัติที่อยู่ในมือของคน
โง่อาจจะกลายเป็นอาวุธประหารเขาเองก็ได้ ใครจะทำนายหรือประกันได้ว่าลูกจะไม่นำ
ทรัพย์ออกใช้เป็นเครื่องทำลายตัว เมื่อเรายังมองไม่เห็นความฉลาด รอบคอบของเขา
แล้วยามตายเราจะนอนหลับตาตายเป็นสุขได้อย่างไร ?”

มัทนา “ถ้าเช่นนั้นฉันก็จะพยายามหักใจ แต่มันคงจะทารุณจิตใจไม่น้อยนะเจ้าคะ”

มหาธรรมบาล “การจากกันเช่นนี้เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ขณะนี้เราจะไม่จากกันแต่
ชีวิตของเราจะอยู่ชั่วฟ้าดินสลายไม่ได้ เราก็ต้องจากกันอยู่นั่นเองสักวันหนึ่ง ข้างหน้า
การส่งลูกไปศึกษาเล่าเรียนในแดนไกล นอกจากเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกทดสอบต่อสู้
กับเหตุการณ์ด้วยลำพังตัวเองแล้ว ยังเป็นการทดสอบตัวเราเอง ฝึกหัดตัวเราเองให้รู้จัก

กับความพลัดพรากจากกัน จงยินดีทำตามความดำริของพี่เถิดที่รัก อ้อ ! นั่นพ่อ कुमार ลูกเรามาพอดี”

(ดนตรี)

บรรยาย เด็กชายปรากฏร่างด้วยท่าทางสดชื่นร่าเริง เดินยิ้มเป็นเข้ามาร่วมวงสนทนากับ บิดามารดา เมื่อทำการคารวะแล้วเขาจึงเอ่ยขึ้น

กุมาร “ลูกสังเกตเห็น แม่จ๋า ! คุณน้ำแม่ซีดเจียว แม่ไม่สบายหรือจะแม่ ?”

มัทนา “เปล่าหรอกลูก แม่พูดธุระกับพ่อของลูก ตกลงกันยากหน่อยเท่านั้น”

กุมาร “อ้อ...คุณแม่กับคุณพ่อกำลังพูดธุระเรื่องการทำงาน ถ้าอย่างนั้นลูกขอโทษ”

มหากรรมบาล “พ่อได้ปรึกษากับแม่ของลูก และตกลงกันแล้วว่าจะให้ลูกไปเล่าเรียนยัง นครตักกสิลา”

กุมาร “อ้อ...แล้วคุณพ่อกับคุณแม่ไปด้วยหรือเปล่า”

มหากรรมบาล “พ่อกับแม่ไปด้วยไม่ได้หรอก เราจะต้องอยู่ที่นี่ เพื่อเป็นที่พึ่งของ ชาวบ้านชนรรมปาลคามและพร้อมกันก็เพื่อทำงานสะสมทรัพย์เพื่อส่งไปให้ลูกเป็นทุน ศึกษาเล่าเรียน ลูกจะต้องไปคนเดียว”

กุมาร “ไปเมื่อไร”

มหากรรมบาล “อีกสองสามวันข้างหน้า มีพ่อค้าชาวนครตักกสิลาที่เขาได้มาแวะพักขาย สินค้า อยู่ในหมู่บ้านเราหลายวันแล้ว เขาเป็นคนมีนิสัยโอบอ้อมอารีดีมาก ได้รับปากกับ พ่อว่าจะพาลูกไปในขบวนเกวียนด้วย จงเตรียมตัวนะลูกนะ !”

กุมาร “ลูกไม่อยากไปเลย ถึงลูกจะไม่ฉลาดแต่ลูกก็สบายเมื่ออยู่ใกล้คุณพ่อคุณแม่”

มัทนา “(ปนสะอื้น) โอ ! ลูกเอ๋ยเหมือนควักเอาหัวใจแม่ไปพุด”

มหากรรมบาล “พ่อกับแม่ก็เป็นสุขเมื่อมีลูกอยู่ใกล้ แต่เห็นว่าการปล่อยให้ลูกจากไปสักชั่วครั้งชั่วคราวเช่นนี้จะป็นทางช่วยให้ชีวิตลูกจำเรืญก้าวหน้ามากกว่า ฉะนั้นเราจึงควรจะต้องข่มใจอย่าเห็นแก่สุขสบายจนเกินไป ลูกรัก ! สมบัติอะไร ? จะยื่นยงคงทนเท่าวิชาความรู้เป็นไม่มี เพราะวิชาความรู้เป็นเสมือนกุญแจวิเศษที่จะไขกลไกแห่ง ความลับเข้ากอบโกยเอาสุขสมบัติ ได้สมปรารถนาจงจำความสำคัญข้อนี้ไว้ว่า

(กลอนนี้จะเปลี่ยนเป็นทำนอง และดนตรีคลอก็จะดี)

คชสารเสียดง่ามหด
อุโบสถไร้ช่อฟ้าโสภาหา
โคต่างเตี้ยเสียดหางงามจางคลาย
เกิดเป็นชายไร้วิชาพาเสียดงาม”

บรรยายและด้วยประการฉะนี้ ในที่สุดกรรมบาลกุมารก็ไปปรากฏ เป็นศิษย์ของอาจารย์ทิสปาโมกษ์ ณ นครตักกสิลา ด้วยการสั่งสอนอบรมของบิดามารดาประกอบ ด้วยความเฉลียวฉลาดอันเป็นทุนอยู่โดยธรรมชาติ ก็ทำให้กรรมบาลกุมารเป็นศิษย์คนหนึ่ง ที่อาจารย์ภาคภูมิใจไม่น้อย

อยู่ต่อมาเหตุการณ์เศร้าสลดได้เกิดขึ้นกับบุตรชายของอาจารย์ ซึ่งอยู่ในวัยเดียวกับกุมาร และเป็นเพื่อนที่รักใคร่กันถึงแก่กรรมลงด้วยโรคปัจจุบัน ยังความเศร้าโศกให้แก่เพื่อนร่วมสำนัก และบิดามารดาเป็นอันมาก เพราะปรากฏว่าชายหนุ่มผู้นี้เป็นผู้มีนิสัยน่ารักคบค้าสมาคม จำนวนคนร้องไห้อาลัยจึงมีมาก

แต่กรรมบาลกุมารไม่เคยร้องไห้จนทำให้เพื่อนร่วมศึกษาคิดว่า กรรมบาลกุมารไม่มีความเสียใจในการตายของบุตรอาจารย์ จึงมีบางคนเข้าไปกระซิบบอกอาจารย์เป็นเชิงหาความดีใจได้ตัว แต่อาจารย์ก็เป็นอาจารย์พ่อคือรักเหตุผล คิดว่าเท่าที่กรรมบาลกุมารไม่

ร้องไห้เหมือนคนอื่นนั่น คงมีเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นแน่ วันหนึ่งจึงเรียกธรรมบาล
กุมารเข้าไปสนทนาแต่ลำพัง

อาจารย์ “กุมาร...ชะรอยเธอจะมีเรื่องกับบุตรเรากระมัง เธอจึงไม่สู้มีความรู้สึกในการ
ตายของบุตรเราเหมือนคนอื่น”

กุมาร “ท่านอาจารย์ครับ กระผมประพาศติดอย่างไรผิดไปหรือ จึงทำให้อาจารย์คิดเช่นนั้น
ขอรับ ?”

อาจารย์ “น้ำตาเป็นเครื่องหมายแห่งความอาลัยรัก บุตรเราตายมีคนมากหลายร้องไห้
แม้แต่เราซึ่งแก่เฒ่าแล้วก็อดที่จะหลั่งน้ำตาไม่ได้ แต่เธอไม่เคยเสียน้ำตาให้แก่บุตรของเรา
เลย”

กุมาร “อาจารย์ครับ ใจนั้นมันจะรู้สึกอย่างไร ในขณะที่เดียวกันหลายอย่างไม่ได้ ขณะนี้
ผมไม่มีความรู้สึกเพื่อจะร้องไห้เพราะความสงสัยมันเข้าครอบงำใจผมเสียก่อน กระผม
จึงไม่อาจเชื่อว่าเพื่อนของกระผมจะตายจริง เพราะคนหนุ่มๆ จะตายได้อย่างไร ?”

อาจารย์ “อะไรทำให้เธอคิดสงสัยเช่นนั้น ?”

กุมาร “เพราะตั้งแต่กระผมเกิดมา กระผมยังไม่เคยพบคนที่อายุยังน้อยเท่านี้ตาย และที่
บ้านของกระผมคนหนุ่มคนสาวก็ไม่เคยตาย จะตายกันก็ต่อเมื่ออายุเข้าเขตชรา แล้ว
เท่านั้น ฉะนั้นจึงปรากฏอีกอย่างหนึ่งว่า การร้องไห้เพราะการตายในหมู่บ้านกระผมไม่
เคยมี เพราะคิดกันว่าการตายของทุกๆ คนเขามีอายุมากสมควรจะตายแล้วจึงไม่มีการ
ร้องไห้”

อาจารย์ “เป็นไปได้หรือกุมาร ที่เธอพูดมานี้ ?”

กุมาร “แต่ก็เป็นอย่างนี้ตลอดมาครับ”

อาจารย์ “เราเห็นผิวดิสนักเพราะความตายไม่ว่ากาลไหนๆ และถิ่นที่ใดๆ ไม่เคยเลือก
วัย แก่เต่า สาว หนุ่ม หรือเด็กทารก ก็ล้วนแต่มีอันต้องตายทั้งนั้น แต่ที่เรอยืนยันว่า
หมู่บ้านธรรมपालคามมีปกติเช่นนั้น อาจจะมีอุบายวิธีป้องกันความตายเมื่อยังไม่ถึงเวลา
กรรมัง”

กุมาร “ท่านอาจารย์ขอรับ กระผมไม่สามารถเรียนถึงข้อนี้ได้ เพราะกระผมเองก็ยังมี
อายุน้อยคงจะมีแต่กระผมไม่ทราบก็เป็นได้ขอรับ”

(ดนตรี)

บรรยาย คำตอบของธรรมบาลกุมารทำให้อาจารย์ทิศาปาโมกข์เกิดความคิดที่จะพิสูจน์
เรื่องนี้ จึงได้ออกอุบายมอบหน้าที่สั่งสอนศิษย์แก่ธรรมบาลกุมาร แจ้งว่าตนจะจาริกไป
เพื่อให้ล้มความเศร้าสะเทือนใจสักชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่ความมุ่งหมายที่แท้จริงนั้น ท่าน
มุ่งตรงไปสู่ธรรมपालคาม ในระหว่างทางพบกระดุกแพะกองอยู่ จึงเก็บใส่ห่อผ้าขาว
แบกสะพายไปจนถึงธรรมपालคาม และพบกับนายบ้านอย่างไม่ากเลย

อาจารย์ “หมู่บ้านของท่านเป็นถิ่นที่น่าอยู่มาก ข้าพเจ้าเข้ามาครั้งนี้เป็นครั้งแรกก็จริง
แต่ก็เหมือนกำลังเดินอยู่ในหมุ่ญาติซึ่งคุ้นเคยกันมานานปี ช่างอบอุ่นเสียจริงๆ ทุกคนมี
ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส เพียงแต่เอ่ยปากถามถึงบ้านท่านเพียงครั้งเดียว ก็มีคนรับอาสาพา
มาส่งเป็นขบวนยืดยาว เออ ! ช่างน่าเป็นสุขจริงหนอ ?”

มหาธรรมบาล “เราชาวบ้านपालคามต่างถือเป็นธรรมเนียมว่าแขกที่มาสู่บ้านเรา เป็นผู้ที่
เอาสิริมาเป็นของขวัญแก่หมู่บ้าน เราจึงให้เกียรติแก่คนแปลกหน้า และถือเป็นประเพณี
มาช้านาน ว่าแต่ท่านผู้เจริญเถอะท่านคงมาจากถิ่นไกลกรรมัง ?”

อาจารย์ “ถูกแล้วข้าพเจ้ามาจากนครดักกสิลา”

มัทนา “โอ ! เป็นมงคลแก่เรายังนักที่ท่านมาจากดักกสิลา เพราะบุตรของเราที่กำลังไป
ศึกษาอยู่ที่โน่น เราจึงถือว่าอะไรมาจากถิ่นที่บุตรเราอยู่นั้น ล้วนเป็นสิริมงคลไปทั้งนั้น”

อาจารย์ “แต่ข้าพเจ้ามีความเสียใจที่การมาของข้าพเจ้าครั้งนี้ ไม่อาจจะนำสิริมงคลมา
ให้แก่ท่านเหมือนหวัง เพราะข้าพเจ้านี้แหละคืออาจารย์ของบุตรชายคนเดียวของท่าน”

มหาธรรมบาล “มัทนา (เป็นสำเนียงตกใจพูดพร้อมๆ กันแสดงเอะอะ) เอ๊ะ ! ทำไมหรือ
บุตรเราประพาศเสียชีวิตให้แก่นักบวชอย่างไรหรือ ? (ซ้ำๆ)”

อาจารย์ “ข้าพเจ้าเห็นอาการของท่านแล้ว ไม่กล้าบอกความเรื่องนี้เสียเลย”

มหาธรรมบาล “บอกเถอะท่าน อย่าเกรงใจเลย”

อาจารย์ “ในห่อผ้าขาวนี้แหละ เป็นข้าวคราวทั้งหมดที่ข้าพเจ้านำมา ข้าพเจ้ามีความ
เสียใจที่ให้ความฉลาดแก่บุตรท่านได้ แต่ไม่อาจรักษาชีวิตของเขาไว้ได้ เขาตายเสีย
แล้ว”

มหาธรรมบาล “มัทนา (เว้นระยะสักครู่ แล้วก็ต่างหัวเราะ หรือจะมีใครร่วมหัวเราะด้วย
ก็ได้ เพื่อแสดงว่าในวงสนทนาวามีหลายคน) โห้ ! ท่านอาจารย์ไม่น่าเลย...จำดี...สงสัย
จะเป็น พวกแสดงละครเร่ณะนา (หัวเราะ) นั่นซี กุมารตาย...คนหนุ่มตาย...(พูดหลายๆ
คน หัวเราะไม่เชื่อ)”

อาจารย์ “เอ๊ะ ! ท่านทั้งหลายเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องที่ท่านควรหัวเราะเลยนะ”

มหาธรรมบาล “ชะรอยท่านจะมีเรื่องพัวพันขึ้นต่อกับบุตรเรา ? ถ้าจริงเช่นนั้น ท่านก็แพ้
เพราะเราทั้งหมดนี้สนุกกับข่าวของท่านเสียจริงๆ เพราะกุมารลูกเรา เกิดมาในธรรมดา
คามจึงจะต้องไม่ตายในวัยหนุ่ม”

อาจารย์ “ก็กระตุกในห่อผ้าขาวนี้ไม่ได้เป็นพยานที่ดีอีกหรือ ?”

มหาธรรมบาล “นี่มันเป็นพยานเท็จของความตาย อย่าพยายามเลยท่านผู้เจริญ”

อาจารย์ “(ทอกระยะ...) ข้าพเจ้าก็ตั้งใจที่ท่านไม่เชื่อ กระดูนี้เป็นกระดูกแพะ ที่ข้าพเจ้าพบระหว่างทาง เก็บเอามาก็มีไข่จะหลอกหลวงให้ท่านเสียใจ แต่ต้องการพิสูจน์ถ้อยคำของกุมารศิษย์เรา ซึ่งบอกว่าที่นี่ไม่มีการตายก่อนวันอันสมควร และข้าพเจ้าก็เห็นจริงจากความเชื่อถือของท่านทั้งหลาย ณ บัดนี้...ท่านนายบ้านผู้เจริญ ท่านมีอุบาย หรือของขลังศักดิ์สิทธิ์อย่างไรหรือ ? จึงทำให้คนในหมู่บ้านของท่านบุญมันขวัญงายขึ้นอย่างนี้ ?”

มหาธรรมบาล “เรามีมนต์ป้องกันมัจจุราช ทุกคนในธรรมपालคาม สาธยายมนต์อย่างขึ้นใจ”

อาจารย์ “มนต์ที่ว่าเป็นมนต์ที่มีค่ามากหนักหนา ข้าพเจ้าแม้จะมีฐานะอาชีพเป็นครูอาจารย์ แต่มนต์นี้ไม่เคยสดับเล่าเรียนมาเลย ท่าน ท่านหวงหรือไม่ ?”

มหาธรรมบาล “เป็นกุศลแก่ข้าพเจ้านักหนาทีเดียว หากใครจะเรียนเอาไปจากข้าพเจ้าขอแต่ให้รู้ความหมายของมนต์ปฏิบัติตามความหมายของมนต์เท่านั้น อย่าเอาไปท่องแต่เพียงปากจะไม่เกิดประโยชน์อย่างใดเลย”

อาจารย์ “มนต์นั้นมีว่าอย่างไร ?”

มหาธรรมบาล “มีว่า ปา, อะ, กา, มุ, สุ, เป็นคาถาห้าพยางค์เท่านั้นแหละ ท่านผู้เจริญ”

อาจารย์ “มันมีความหมายอย่างไร ? และจะต้องปฏิบัติต่อมนต์นี้อย่างไร ?”

มหาธรรมบาล “ปา หมายถึงการเว้นจากความโหดร้าย ต้องทำจิตใจให้มากด้วยเมตตา กรุณา แผ่ความรัก ความเมตตาไปในชีวิตทั้งมวลโดยไม่มีขอบเขต,

อะ หมายถึงการเว้นจากการหาเลี้ยงชีพในทางทุจริตผิดธรรม และต้องปฏิบัติตนเป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละประโยชน์ตนเพื่อความสุขของผู้อื่น,

กา หมายถึงการเว้นจากความมักมากในกามคุณและต้องปฏิบัติตนเป็นคนพอใจในสิ่งที่รัก เช่น สามภรรยา เป็นต้น,

มุ หมายถึงการเว้นจากความไม่จริงทั้งปวง และต้องอบรมตนเป็นคนรักความจริง,

สุ หมายถึงการเว้นสัมผัสสิ่งที่ทำให้จิตใจเลอะหลงและปฏิบัติตนเป็นคนมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ

อาจารย์ “ข้าพเจ้าใครจะฟังเหตุผล มนต์ที่มีความหมายและต้องปฏิบัติดังกล่าวนี้อะไรจะทำให้อายุคนยืนยาวได้อย่างไร ?”

มหาธรรมบาล “ท่านผู้เจริญ คนที่ต้องตายก่อนเวลานั้นก็เพราะไม่อาจควบคุมตนอยู่ในคุณธรรมได้ ปลื้มใจให้ความโลภ โกรธ หลงเข้าครอบงำจิตใจ แล้วก็ประทุษร้ายกันและกัน ถ้าไม่สิ้นชีวิตเพราะการประหัดประหารกัน ก็เลสร้ายก็จะเผาสุ่มชีวิตให้เกราะเหมือนแรงไฟเผาสุ่มภาชนะให้เปราะแตกง่าย จะเห็นได้จากใบหน้าราศีของคนมักโกรธมากด้วยโทสะมักมีสีหน้าเหมือนถูกไฟรนไหม้อยู่ตลอดเวลา และมีอาการเหมือนคนที่นอนไม่เต็มตื่น

เพราะต้องระวังทรัพย์เกรงคนร้ายใจเลวจะมาฉกลักเอาไป นี่ก็เป็นทางแห่งอายุสั้นพลันตายและอีกอย่างหนึ่งคนที่เสพกามบันเทิงสุขเกินขอบเขต ก็เป็นที่สังเกตให้เห็นได้ชัดๆ ว่าอายุไม่ยืนสักรายเดียว ฯ คนเช่นนี้ในธรรมปาลคามของข้าพเจ้าไม่มีเลย ทั้งที่ท่านก็เห็นอยู่แล้ว การที่ข้าพเจ้าไม่เชื่อการสิ้นชีวิตนั้น ก็เพราะข้าพเจ้ามั่นใจในบุตรข้าพเจ้าเราทั้งสองได้อบรมบุตรเรา ใ้มั่นคงในคุณธรรมเก่าแก่เท่านั้น และเชื่อว่าถึงอย่างไรๆ บุตรเราคงไม่ทอดทิ้งมนต์ป้องกันมัจจุราชอย่างแน่นอน”

- ลาวดวงเดือน -

บรรยาย อาจารย์ทศปาโมกษ์กลับตักกลีลาด้วยจิตใจที่เยือกเย็น ท่านฟังได้สำนึกเมื่อมาธรรมปาลคามนี้เอง ว่าบำเพ็ญหน้าที่อาจารย์บกพร่องตลอดมา คือให้แต่ความรู้ แต่ไม่ได้

ให้ความประพจน์ที่ดั่งมด้วย ต่อจากนั้นมาในสำนักศึกษาแห่งนี้ก็เปิดวิชาจริยธรรมขึ้น
อีกวิชาหนึ่ง และถือเป็นวิชาเอกในบทเรียนทีเดียว ในกาลต่อมามัจจุราชในแดนตักกลีลา
ก็ถูกเย้ย